

Annons

BAKOM FASADEN: GASELLERNA

Snabbväxare hyllas – livsfaror för anställda: ”Jag blir gråtfärdig”

Byggbolagen dominerar Dagens Industris lista över snabbväxande gaseller. Men Byggnadsarbetaren kan nu visa att många av företagen tar genvägar i sin jakt mot toppen, vilket leder till livsfaror för de anställda.

[BAKOM FASADEN](#) • 1 DECEMBER 2021 KL 06:04

Sedan år 2000 har Dagens Industri-satsningen DI Gasell utsett ”svenskt näringslivs mästare i tillväxt” på en åtråvärd lista där bolagen med högst omsättningsökning platsar.

Under hösten har som brukligt en turné gått runt landet, där vinnare utsetts i respektive län. Kändisar som slalomässon Anja Pärson, näringslivshöjare som Skandia-vd:n Frans Lindelöw och prins Daniel har alla deltagit i det prestigefulla evenemanget under åren. Ikväll hålls den stora finalen, Gasellgalan, i Blå hallen i Stockholm.

Bygg dominerar stort på listorna bland landets snabbast växande företag. På DI Gasells 300-topplistor för 2019 och 2020 upptogs mer än en tredjedel av platserna av 193 byggbolag, varav vissa lyckades kvala in två år i rad.*

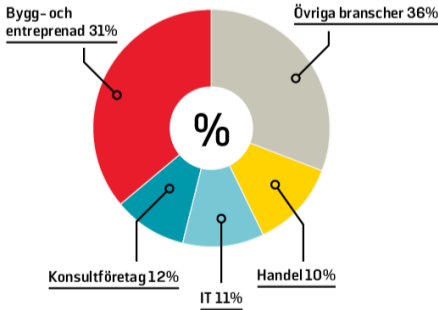
En succé för branschen, ser det ut som. Och en fjäder i hatten för bolagen själva, som får synas på galor och ofta använder utmärkelserna som kvalitetsstämpel inför kunder och samarbetsföretag.

Men vid en närmare granskning ser vi att byggbolagen ofta tar genvägar i sin jakt mot toppen. När Byggnadsarbetaren begär ut statistik från Arbetsmiljöverket för alla 193 byggföretag på DI Gasells 300-topplistor för 2019 och 2020 blir det tydligt att många av bolagen struntar i riskerna på bygget.

Arbetsmiljöverket har anmärkt på hela 557 brister i toppgasellernas arbetsmiljö sedan 2015. Det handlar bland annat om upprepat arbete på tak utan skyddsutrustning, att man struntat i vibrations- och dammrisker för arbetarna, använt felbyggda, farliga byggställningar och mycket annat.

GASELLBRANSCHER 2021

Källa: Dagens Industri

31 procent. Så stor är andelen byggföretag på årets DI Gasell-lista.

”På den uppförda ställningen fanns inget fallskydd för arbete som skulle utföras på husets gavlar /... / risk att falla 2 meter eller mer.”

UR INSPEKTIONSMEDDELANDE FÖR GASELLBOLAG 2020

141 anmälningar om allvarliga olyckor och tillbud på gasellernas byggen har kommit in under samma tidsperiod: bland annat svåra fall och frakturer, lastningsfordon som väljt, sprängsten som flugit utanför bygget och arbete i asbest.

Robert Nilsson.
Foto:Stefan
Lindblom

Robert Nilsson, som i rollen som regionalt skyddsombud på Byggnads Skåne dagligen kontrollerar arbetsmiljö på bygget, reagerar starkt på siffrorna.

– När jag ser 557 brister och 141 olyckor och allvarliga tillbud blir jag gråtfärdig. På de här företagen handlar det bara om att slå sig in på marknaden och tjäna pengar. Men gubbarna som jobbar där vet inte om de kommer hem efter jobbet, säger han.

Skulle siffrorna kunna gälla vilka 193 byggföretag som helst?

– Nej, det här sker speciellt hos företag där arbetsgivaren tänker mer på ekonomin och att få jobben än bryr sig om sina arbetstagares hälsa och säkerhet.

Robert Nilsson menar att många snabbväxare köper sig in på marknaden genom att lägga underpriser, något som de sedan sparar in med bristande säkerhet.

– De företag som ska slå sig in här i Skåne ... priserna de lämnar är inte rimliga. Och då vet vi att arbetsmiljön blir lidande. Det blir kanske ingen ställning till ett bygge, eller fallskyddsutrustning till ett annat, eller så får de anställda gå in och riva asbest själva.

I kategorin som ofta handlar om livsfara har gasellbyggarna fått böter eller hotats med böter 64 gånger vid incidenter som höghöjdsjobb utan fallskydd och asbestexponering. Bolagen har också registrerats för 626 arbetsskador**.

Bilder från Arbetsmiljöverkets inspektioner hos olika Gasellbolag.

Arbetsmiljön för byggbolagen på Gasellistorna

Siffrorna gäller de två senaste årens 300-listor på DI Gasell:

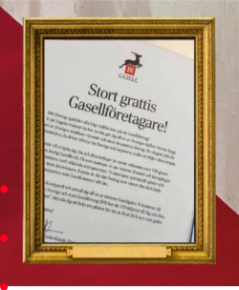
- 557 brister
- 141 anmälningar om allvarliga olyckor och allvarliga tillbud:
- 626 anmälda arbetsskador**
- 64 förbud med vite/föreläggande med vite/avgiftesföreläggande/sanktionsavgift. **

*** Kategorierna "Anmälningar om allvarliga olyckor", "Förbud med vite..." och "Brister" har siffror från 2015 till september i år. För anmälda arbetsskador gäller siffrorna från 2010 till september i år.*

Tomas Winter, expert på arbetsmiljö och elsäkerhet på företaget Säker Energimiljö, kallar siffrorna för "skrämmande".

– På de stora bolagen har man ofta någon som kan arbetsmiljöfrågor. Men på de snabbväxande företagen har man inte hunnit bygga upp den här över head-kompetensen med personer som kan jobba strukturellt med arbetsmiljörisker. Arbetsmiljö är nog inte det första de tänker på när de börjar växla upp och jobben ramlar in. Det är inte där pengarna kommer, utan det blir en kostnad, säger han.

Stockholmsbolaget Kvalitetsbygg R fanns med på DI Gasells 300-topplistor både för 2019 och 2020. Även 2018 kom man in på listan och då gjorde företaget ett Facebookinlägg med ett foto på ett brev från DI Gasell, där det stod:

”Stort grattis Gasellföretagare! Ditt företag uppfyller alla högt ställda krav på ett Gasellföretag. Vi på Dagens Industri tycker att det gör dig till en av Sveriges hjältar.”

Samtidigt har Arbetsmiljöverket anmärkt på 32 brister i Kvalitetsbygg R:s arbete , bland annat allvarliga förhållanden som:

Arbete på tak utan något fallskydd alls.

Felbyggda ställningar med fallrisker.

Dålig städning, otydliga rutiner och ”stora dammfraktioner” som riskerat inandning av kvarts.

Per Navéus, vd på Kvalitetsbygg R, har ni växt för snabbt?

– Vi har vuxit snabbt och är inte perfekta men vi fortsätter att växa och bli bättre på allt vi kan. Nu är jag hyfsat nytillträdd vd och de här bristerna visste jag inte om. Det här ska jag ta tag i direkt.

→ Läs även: [”Gasellbolaget lurade oss på miljoner”](#)

Ett annat snabbklättrande Stockholmsföretag är Rival Bygg Rivning Demontering, som på sin hemsida stoltserar med att man varit gasellföretag fem år i rad, från 2016 till 2020. Rival sticker inte bara ut med sina gasellutmärkelser, utan även med en riskfylld arbetsmiljö. Företaget har bland annat registrerats för 42 anmälda arbetsskador och 16 brister.

Artikelutformad annons i Dagens Industri från 2016: ”Rival säkrar kvalitetsnivån genom att investera i kompetent personal och ligga i framkant med det senaste inom verktyg, maskiner och dokumentation”.

 Det fanns mer asbest än miljöinventeringen tog upp.

Kim Ekerwald, delägare och projektledare på Rival

I november 2019 stoppade Arbetsmiljöverket Rivals rivning av asbest, med hot om böter på 100 000 kronor, i ett garage i Stockholmstrakten. Företaget hade varken spärrat av på rätt sätt eller satt upp korrekta skyltar om asbestrivning. I december samma år och i januari 2020 exponerades ett antal arbetare för asbest på en annan av Rivals arbetsplatser.

En annan allvarlig incident skedde den 19 juli i år på ett bygge i Årsta utanför Stockholm. En 29-årig rivningsarbetare jobbade på ett våningsplan i bygget och gick genom lokalen för att hjälpa en kollega lite längre bort. Mannen gick över en så kallad plyfaskiva, som var placerad över ett ventilationsschakt. Den tunna skivan gav vika och mannen föll tre och en halv meter genom schaktet och rakt ner på ett betonggol.

Fallet hade kunnat leda till mannens död, men han föll på ett sätt som gjorde att han klarade sig undan med en sårskada och en spricka i ett revben.

– Att lägga en tunn plyfaskiva över ett öppet hål är inte okej. Man ska lägga plank eller till och med sätta skyddsräcke. Så är regelverket. Arbetsgivaren har gjort fel och ska informera sina arbetstagare hur de ska göra, säger Robert Nilsson.

Kim Ekerwald, delägare och projektledare på Rival, säger att han inte känner till fallolyckan i detalj och därför inte vill kommentera den.

– Olyckor ska minimeras. Varje olycka som sker ska diskuteras, följas upp och sedan ska vi tillsammans se till att det inte händer igen, säger han.

Ekerwald anser att det historiskt funnits ett högt mörkertal gällande arbetsskador och förklarar att Rival jobbar aktivt för att belysa problemet och att man uppmanar personalen att anmäla samtliga incidenter.

Gällande asbestincidenten i garaget säger Ekerwald att bristen åtgärdades och arbetet fortsatte utan att böter utgick.

Händelsen när arbetare riskerade att utsättas för asbest kommenterar Ekerwald så här:

– Det fanns mer asbest än miljöinventeringen tog upp. Vid ombyggnad finns krav på att arbetsområdet ska ha en miljöinventering. Vårt önskemål är att hela fastigheten inventeras för att eliminera risken. Där är vi inte idag. Vi önskar att fastighetsägare delar det ansvaret.

Men här ansåg Arbetsmiljöverket att ni brustit och ville att ni skulle utreda orsakerna.

– Jag vet att de hade en utredning. De var hos oss och vi diskuterade vad som skulle göras annorlunda för att undvika att det här händer, efter det fortsatte vi med projektet.

** Vi räknar de företag som står listade inom ”Bygg och Entreprenad” på DI Gasells lista, men även konsultföretag som verkar inom bygg. Sju dotter- eller systerbolag som genom namnet och styrelsen antyder att verksamheten handlar om bemanning eller hänger tätt ihop räknar vi också.*

*** Kategorierna ”Anmälningar om allvarliga olyckor”, ”Förbud med vite...” och ”Brister” har siffror från 2015 till september i år. För anmälda arbetsskador gäller siffrorna från 2010 till september i år.*

Dagens Industris redaktionschef: ”Det kan gå under radarn”

När Jonas Jonsson, redaktionschef på Dagens Industri, ser siffrorna om brister för gasellerna inom bygg säger han att tidningen förstås har ett ansvar när de utser de företag som växer snabbast.

Jonas Jonsson
Foto: Amanda Lindgren

–Vi går igenom bolagen och det finns många kriterier om vad det innebär att bli gasell. Vi checkar även många andra saker på de bolag vi tar in på listan, som Svensk Handels och Finansinspektionens varningslistor och Råd & Röns svarta lista.

Tittar ni på arbetsmiljön?

– Ja, om företagen blir dömda för arbetsmiljöbrott. Men det du säger nu ger väl oss anledning att titta över de källor vi kan använda i vårt arbete med de här listorna.

– Om man tittar på er bedömningsperiod, så kan man säga att vi bedömer de senaste tre åren i gasellundersökningen, så det är klart att om det hänt något innan dess i bolag så kan det gå under radarn.

Ett gasellföretag vi skriver om (läs artikeln här) anklagas av flera underentreprenörer för att ha lurat dem på stora belopp. Hur agerar ni om ni får veta att ett gasellföretag agerar oschyst?

– Det är en avvägning. Det finns ju olika parter i en tvist. Vi försöker få klarhet i hur skarpt det är. I näringslivet finns det hela tiden delade meningar om hur något har gått till. Vi intervjuar bolaget, tar in andra och bedömer situationen.

Har ni återkallat något pris?

– Nej. Vi har heller inte förbjudit någon att använda gaselloggan ännu.

Ett Gasellföretag har ...

- En nettoomsättning som överstiger 10 miljoner kronor, enligt den senaste årsredovisningen.
- Minst tio anställda, enligt den senaste årsredovisningen.
- Minst fördubblat sin omsättning, om man jämför det första och det senaste räkenskapsåret i den fyraåriga undersökningsperioden.
- Ökat sin omsättning varje år de senaste tre åren.
- Ett positivt samlat rörelseresultat för de fyra senaste räkenskapsåren.
- I allt väsentligt vuxit organiskt, inte genom förvärv eller fusioner.
- Sunda finanser.

Källa: Dagens Industri

→ Läs mer: ["Gasellbolaget lurade oss på miljoner"](#)

BAKOM FASADEN

I reportageserien **BAKOM FASADEN** granskar Byggnadsarbetaren fenomen och personer som möjliggör brott och fusk: jurister som ser mellan fingrarna, hängavtal, rysktalande fixare – och byggsajter som rekommenderar kriminella företag till privatpersoner.

Läs alla delar här:

→ Hängavtalet biljett in för skurkföretag: ”Räcker att googla för att hitta tokigheter”

→ AVSLÖJAR: Misstänks ha möjliggjort miljonbedrägerier inom bygg

→ Offerttjänsterna lovar trygghet och kontroll – vi hittar skulder, lögn och hot

→ Hon röjer vägen för byggets kriminella: ”Fattar inte hur hon kommer undan”

Johan Fyrk

Reporter

jf@byggarb.se

[010-601 10 43](tel:010-6011043)
